

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-uteza, 9. szám.
Reclamatciók-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések *Wieder József* főtítkárhoz intézendők (Hosszu-uteza 22.), a pénzküldemények: *Biró Gyula* egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárt (Trensin-tér 13. szám).

Rendes tagok 2 frt (4 korona), körítet tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kr. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetőik 30% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

A mézharmat.

A párisi Apiculteur áprilisi számában Bonnier Gaston, a Sorbonne professora a mézharmat eredetének kiderítését czélzó hosszas kísérletei eredményével számol be egy nagyobb értekezésben.

Mi a mézharmat? Milyen eredetű? Növényi-e? Állati-e? Olyan kérdések, melyek már régóta foglalkoztatják a nem méhész tudósokat is. De mindeddig végleges megegyezés nem volt lehetséges. Bonnier kísérletei hivatvák e kérdésekben ismereteink szilárd alapra helyezését komoly tanulmányaival megkezdeni.

Jóllehet Tompa egyik szép regéjében a mérges mézharmat eredetét egy méhkirálynő vétkes szerelme következményének mondja: a regényességet nem szivelő tudomány azonban sokkal prózaibb eredetet derített ki.

Mézharmatnak (melligo, mel aereum) azon édes czukros anyagot nevezzük, mely legtöbbyire fák és bokrok leveleit szokta fényes bevonat alakjában borítani.

Rendesen junius és julius meleg szakáiban fejlődik nagyobb mennyiségben. Ilyenkor finom permetező eső alakjában hull a fákról.

Meleg és száraz években, a milyen pl. 1885 és 1893 volt, különösen bőven képződött s a méhek sokat gyűjtöttek belőle.

Nedves időben a fényes, mézharmat alkotta foltok föllágyulnak s a penész tanyát üt rajtok. Nagyobb eső teljesen lemossa a mézharmatot. Ha az időjárás nem elég száraz és meleg, a Fumago-féle penészek lepik el a foltokat, fekete, kormos külsőt kölcsönözve a levélnek. A penészfoltok nyomait a levelek lehullásokig viselik.

A mézharmat eredetére vonatkozólag két nézet vált leginkább ki. Az egyik szerint tisztán növényi eredetű, a levelek izzadják ki. A másik szerint a levéltetvek (Aphidae) ürüléke. A középúton járók eddig nem nagy tért hódítottak. Most Bonnier szigorú kísérletek alapján igyekszik eldönteni a kérdést. És pedig olyan formán, hogy mind a két félnek igazat ad félig. T. i. van állati eredetű (a levéltetvek ürüléke) és növényi eredetű mézharmat is. Az állati eredetű a leggyakoribb. A növényi eredetű inkább a magas fekvésű helyeken s a havasalji (subalpin) hegyvidéken gyakoribb. Alberti szerint a méhek, a míg valódi növényi eredetű mézharmatot találnak, nem nyúlnak a levéltetvektől készítetthez.

Ha az éjjeli és nappali hőmérsék között nagy különbség van, jöllehet egyetlen levéltetüt se láthatunk a leveleken, mégis a levelek felső lapján a csöppekbe összegyűlő s lepergő czukos folyadék, főleg napfelkeltekor, nagy mennyiségben képződik. Reggelenként könnyű a csöppek képződését megfigyelni. Ha ugyanis az izzadó levél felületét itatos papírral óvatosan letöröljük, a csöppek többször megújulnak. Bonnier górcső alatt is megfigyelte az ágáról le nem szakított levelen a mézharmat-csöppek képződését s látta, hogy a levelek stomáin tolul ki a folyadék. Ilyen izzadást észlelt a tavasz első meleg napjai beálltával pl. a szurkos fenyőn, erdei fenyőn (*Pinus sylvestris*), stb., június és júliusban: a tölgyfa, jávorfa, rezgő nyárfa, nyirfa stb. idős levelein.

Úgy látszik, hogy a növényekre nincs olyan káros befolyásal a direkt elválasztott és kiizzadott mézharmat, mint a levéltetvek létrehozta, mert azok a növények, a melyeken csak direkt elválasztott mézharmat észleltetett, nem hullatták el leveleiket.

Górcső alatt, közvetlenül észlelte a mézharmat elválasztását több fűféléen is, pl. *Erysimum* és *Scorozera* levelein. A méhek szorgalmasan gyűjtötték.

Mint később látni fogjuk, ezen mézharmatok nagyon különböző vegyi összetételűek, de vegyi összetételök által különböznek leginkább a levéltetvek előállította előállítottól.

Ezt a különbséget a méhek nagyon pontosan megérik, mert habár szükség idején mindenütt felkeresi a czukos folyadékot, sőt a nyers májat, megromlott mellacst, rothadó almát stb. sem veti meg, azért, ha van miben, nagyon is jól tudnak válogatni mert pl. a levéltetvektől előállított mézharmatot csak akkor gyűjtik, ha a másiktól már nem találják. Viszont a tiszta növényi mézharmatot is csak akkor hordják be, ha virágokban nem találják elegendő nekirt, így pl. egyik évben július 21., 24. és 25-én egyetlen méhet sem látott egy rezgő nyárfa levelein mézharmatot szedni, holott a szó betüszertint értelmében permetegben hullott róla a mézharmat. Ellenben a közelében levő hársfa és Catalpa virágjait tömegesen látogatták. A méhek közvetlen közelében levő nagy tölgyfau április 26-án reggel bőséges mézharmatot észlelt. A méhek azonban ugy látszott, nem vették észre. Kétségtelenül az akácok virágjai vonták őket el. Az akác elvirágzása után (május 12.) a tölgyfa lombja még mindig bőven nyújtotta a mézharmatot. Ekkor azonban már minden reggel egész fellegben jártak a méhek is rá. Levéltetünek nyomát sem tudtuk a leveleken felfedezni. B. S.

(Folyt. köv.)

A fiasításrothadás (költéssenyv).

Hogy a fiasításrothadást bakterium okozza s hogy mint ilyenemü infectiosus betegség, csak a lehető legnagyobb óvatosságból a kezelésben és erős deszficiáló szerek alkalmazásával lehet korlátozni, általában ismert dolog. Ha a fiasításrothadás még oly szelid alakban jelentkezik is, mindjárt a legradikálisabb módon kell kezelni a megtámadott családot a lapunkban is többször leirt erős deszficiáló szerekkel, az ismertetett módszerek szerint, sőt ne sajnáljuk a megtámadott lépeket azonnal el is égetni.

Biztos ellenszere eddigelő nincs.

Védekezni ellene prophylaxis útján sem igen lehet, mert nem tudjuk határozottan, hogy a méhek honnan és hogy kapják s hurczolják haza, vagy talán direkt otthon üt ki epidemia gyanánt?

A fiasításrothadás veszélyes voltát tartva szem előtt, minden lelkiismeretes méhész a saját és méhésztársai legfontosabb érdekeit szolgálja, ha megfogadja, hogy fiasításrothadásban szenvedő családtól, még ha teljesen meggyógyultnak látszik is, abban az esztendőben mézet nem perget, lépet tőlük semmiféle célra — kivéve talán a rögtön történő kiolvasztást — el nem veszen, ilyen családot el nem ad.

A legnagyobb baj az, hogy sokan csak akkor ismerik fel a fiasításrothadást, mikor már késő. És a legtöbben bizva abban, hogy hiszen van gyöngébb fajtája is, a mely magától is el szokott mulni, elhanyagolják az orvoslást. A mikor pedig hozzá akarnának fogni, már késő, nem bírnak az elhatalmasodott kórral.

Megfontolva ezeket az okokat és azt, hogy a fiasításrothadás a *legtöbb* esetben a végpusztulását jelenti azon méheseknek, melyben kiütött, egyes ritkább esetekben pedig, ha a régi holmikból újra használtak, több évre lehetetlenné is teszi a méhészkedést azon a helyen; nem tudjuk eléggé helyeselni az északamerikaiak azon nagyfontosságú intézkedését, hogy náluk államilag kinevezett fiasításrothadásra felügyelő működik, kinek kötelessége területét beútvazva, oktatni a méhészeket az orvoslásban, a hanyag és makacsoknál pedig egyszerűen elégeti a megtámadott családokat mindenestől. Mert az így okozott kár mindig aránytalanul kisebb, mintha tudva vagy tudatlanul inficiált családokat vagy ezek lépes mézét stb. eladják, mert így rohamosan terjeszthetik a vészt.

Nálunk a vándortanítókat kellene az államnak evvel a hatáskörrel megbizni, gondoskodva az utakról és módokról, hogy új kötelességeiknek megfelelhessenek, mert a mostani viszonyok között ezt a legjobb akarat mellett sem végezhetik.

Hogy mennyire áldásos a méhészetre ez az intézmény, néhány adatotczítalok W. M. M'Evoy-nak, egyik északamerikai fiasításrothadásra felügyelőnek, az 1895. évről tett jelentéséből. 85 méhest látogatott meg, ezek közül 32-ben talált fiasításrothadást és más betegséget, 14 családot elégetett. Egy esetben olyan méhésznél is, kinél 1894-ben 3 családot égetett el. Összehasonlítva a mostani viszonyokat az öt év előttivel (akkor kezdette meg működését), konstatálja a nagy haladást. Öt év előtt még igen tekintélyes értékű vásárokat kötöttek beteg családokra, mert egyik fél sem ismerte a bajt,

a mit vett, illetve eladott. Akkor nagyon sok ellenszegüléssel találkozott, főleg a kisebb méhészek részéről, mert azt mondták, hogy elégetéssel gyógyít. Ma már az ő eljárását követve, a legtöbb esetben sikerül *clejít venni* a pusztulásnak. Az 1895-ik évi járandósága 673.40 dollárt tettek ki.

Vajha az állam nálunk is megfelelő módon kiterjesztené gondoskodását erre a kérdésre. Akkor inkább remélhetnők a méhészet fejlődését s gazdasági jelentőségének növekedését.

* * *

A növények mézélése.

Sokszor megtörténik, hogy kitünőnek mondott, importált mézelő növények új hazájukban nem válnak be. A minnek oka leledzhetik a másnemű talajban, különböző éghajlatban, a termelési hely fekvésében stb. Mert ha az eredeti termőhelyen élvezett feltételek közül csak egy is hiányzik új hazájában: a növény nem mézel vagy legalább nem úgy, mint otthon.

A növények tápláléka áll: szénből, hidrogénből, nitrogénből és oxigénből, melyeket a növény a levegőből szén-sav, vízgőz és ammoniak alakjában veszi fel s alakítja át a testét összetevő szerves anyaggá. A zöld részek nappal szén-savat vesznek fel, felbontják szénre, a melyet megkötnék s oxigénre, melyet a kör légbe bocsátanak vissza.

Az ásványi alkotó részeket a talajból veszik fel. Tavasszal és nyáron a levelektől éjjelenként felvett oxigén a növényekben található savak, olajok stb. létrehozásánál fontos szerepet játszik. Ősszel azonban a növények életereje s ezzel együtt a chemiai működése a növényeknek is csökken. Az éjjelenként felvett oxigén már nem a növény alkotó részeinek fölépítésére, hanem azok szétrombolására szolgál. A levelek színét megváltóztatja, s lehullásuk után lassan elkorhasztja egészen a leveleket.

A növények virágjának s más részeinek illata, illó olajoktól származik. Ezek vezetik a méhet a nektárt tartalmazó növényekhez. Ha azonban az új termőhelyen valami okból nem fejlődhetik úgy, mint származási helyén, nem termel illó olajat s nektárt sem, a méhek tehát nem látogatják.

Gondosan kell tehát arra ügyelnünk idegen mézelő növényekkel teendő kísérleteknél, hogy hazájabeli körülményeit a lehetőségig létesítsük új termőhelyén.

Az északamerikai egyesült államokból eddigelé 2891 virágzó növényfajt jegyeztek fel már régebben. Európában hasonló szélességi fokok alatt csak 385 faj tenyészik. Ez egyik alapvető tényezője az ottani méhészekről felmutatott rendkívüli eredményeknek a méhészet terén. (Mutschink a deutscher Bienenfreundban.)

W.—r József.

Mennyi melegre van szüksége a méheknek?*

A minimalis hőszükséglet három szempontból jöhet kérdésbe, nevezetesen:

1. Mennyi melegre van szükségök a méheknek, hogy egyáltalában élhessenek?

2. Mennyire, hogy szükségleteiket kockázat nélkül beszerezhessék? és végre

3. mennyire, hogy építkezhessenek és a fiasítás is sikerüljön, vagyis, hogy a peték kikeljenek és az álczák fejlődése fönnakadást ne szenvedjen?

Az első kérdésre a tapasztalások és kísérletek összecsgezve azzal felelnek, hogy a méhek legkevesebb + 8 R. fok állandó meleget kívánnak, csupán csak ahhoz is, hogy megélhessenek;¹ már 7 foknál az elfázás jelzi mutatkoznak rajtuk, nevezetesen szárnyaikat nem használhatják, hanem csak gyengén rezgetik azokat, mintha dideregnének, és a szabadban csoportokba, a kaptárban pedig fűrtbe húzódva igyekeznek a lehülést hátráltatni;² a melyek pedig röpükben fáznak el ennyire, a legritkább esetben térnek haza, hanem egyenes irányban addig röpülnek, míg kimerülve, vagy valamilyen megütközve, elhullanak.

+ 6 R. fok mellett még szembetűnőbbek a jelenségek;³ ha pedig + 5 fokon alul süllyed a hő, — bár a fagyás pontját el sem érné, — megdermednek és ha még mielőtt éhen veszték volna, —

* Mutatvány a „Méh és Világa“ czimű munka második kötetéből.

¹ Dzierzon B. Z. 1856. 266 l., 1862. 50 l. és 1871. 256 l. Burchardi sem talált + 8 foknál alantasabb hőmérsékletet a telelő fűrtben. l. B. Z. 1861. 77. l.

² Rausching B. Z. 1884. 261 l.

³ Dr. Dönhoff B. Z. 1857. 200 l.

a mi körülbelől 48 óra alatt fogna bekövetkezni, — fel nem melegedhetnek, el is pusztulnak.⁴

Ha végre a fagyás pontján álló hidegnek csak 1 óráig voltak is kitéve a méhek, még ha ugyan felmelegedvén, magukhoz is térnek, elnyomorodnak;⁵ az anyák pedig — a melyek ugyan valamivel nagyobb hideget is kibírnak — erősebb átfázás következtében rendszerint beszüntetik a munkások szaporítását.⁶

A fiatal méhek 1 - 2 fokkal kívánnak nagyobb meleget;⁷ a herék pedig oly érzékenyek a hideg iránt, hogy midőn a megdermedt munkások, — köztük az anya is, — felmelegedvén, teljesen magukhoz térnek, a velük együtt megdermedt herék halva maradnak.⁸

Hogy a méhek a szabadban munkálkodhassanak, ahhoz \pm 10 R. foknál magasabb,⁹ legalább 12—13 fok meleg szükséges;¹⁰ legjobban érzik azonban magukat 18 - 20 fok melegben, vagy ezen valamivel felül.¹¹

Igaz ugyan, hogy különösen tavasszal, midőn vízre igen nagy szükségük van, már 5 - 6 fok árnyékban való meleggel is kirepülnek a méhek, sőt teljes szélséggel mellett állítólag már 4 fok meleggel is hajlandók arra;¹² ezt azonban csak a legnagyobb szükségben és ekkor is csak abban az esetben teszik, ha a röplyukat érintő napfény is csalja őket. Nem is maradhatnak odakint tovább, csak addig, míg testük a szabad mozgás minimális fokáig le nem hül; nem is gyűjtenek ilyenkor mást, csak vizet, a mit napos ol-

⁴ L. Dzierzon B. Z. 1854. 126—127 l., 1856. 266 l. és Bienenfrd. 1854. 33 l., Pitra B. Z. 1865. 188—189 l. és Berlepsch: Die Biene III. Aufl. 292—293 l. Dr. Dönhoff kísérletei szerint a \pm 4 R. foknak kitett méhek 24 óra alatt, a \pm 1 $\frac{1}{2}$ foknak kitettek azonban már 12 óra alatt elvesztek. B. Z. 1857. 200 l.

⁵ Dzierzon B. Z. 1856. 266 l. és Rationell. Bzucht 1878, 5 l.

⁶ L. fentebb III. B. 12. és 13.

⁷ Dzierzon B. Z. 1871. 256 l.

⁸ Dr. Dönhoff B. Z. 1856. 232 - 233 l. és 1857. 200 l.

⁹ Muschel \pm 9 R. fok melegben megdermedve látta a méheket a virágokon l. Vollst. Anweisung z. Lüftungs Bzucht 155 l., ugyanigy Dzierzon B. Z. 1882. 2 l.

¹⁰ Dzierzon B. Z. 1856. 266 l., 1871. 256 l. és 1882. 263 l., ugyanigy Kiss J. Népszerű m. k. 42 l. és Berlepsch: Die Biene III. Aufl. 291 l.

¹¹ Dzierzon B. Z. 1862. 51 l.

¹² Így már dr. J. G. Gleditsch: Allgem. Betr. ü. d. Beschaff. des Bestandes 1769, 32 l. és Berlepsch: Die Biene III. 292 l. valamint B. Ambrózy. A magyar mch 1881. 19 l.

dalokon, — a hol a hőmérséklet $\pm 9-10$ fokra is emelkedik, — felkeresvén, hamarjában megtöltik gyomraikat és sietnek haza, mintha csak tudnák, hogy életükkel játszanak.

És így van a dolog, mert ha rögtönösen felhők takarják le a napot, vagy hűs szellő támad, ezer meg ezer számra maradnak megdermedve a vizek mellékén; sőt a melyek idejében észrevévén a veszedelmet, haza is akarnak menekülni, ritkán érnek célta: ott találjuk őket elhullva és megdermedve állomásuk előtt; a kaptárak pedig ily veszteségek folytán úgy elnéptelenedhetnek, hogy április végével gyengébbek, mint a kitevelés alkalmával voltak.¹³

Az anyák 13—15 R. fok meleggel már szintén röpködnek, a hímek azonban ritkán hagyják el lakásukat, ha a hőmérséklet ± 20 fok alatt áll.¹⁴

A mi a belső munkálatokat illeti, az építkező méhek csoportjában rendszerint $\pm 25-29$ R. fok meleg uralkodik¹⁵ és ez a hőfok valószínűleg a legkedvezőbb is a viasztermelés és építkezésre. De 20 fokon felül már jól építkeznek a méhek,¹⁶ 17—18 foknál azonban megcsökken erre való hajlandóságuk, 15 fokon alul pedig úgy a viasztermelést, valamint az építkezést beszüntetik.

A fiasításhoz valamivel magasabb hő szükséges, mert — mint ezt dr. Dönhoff kísérletei tanúsították — ± 19 foknál sem a peték ki nem kelnek, sem az álcák életben nem maradnak,¹⁸ a mit hitelesítenek a hőmérések is, mert ± 20 fok meleg a minimum, a mennyi a fiasítás időszakában a fészekben észlelhető.⁹

Ha azonban ily hőmérsékletben meg is kezdhető a fiasítás, az álcák tökéletes kifejlődéséhez és átalakulásához legalább 24—25

¹³ Klimke B. Z. 1874. 256 l. és Dzierzon B. Z. 1892. 14 l.

¹⁴ Dzierzon B. Z. 1862. 51 l.

¹⁵ Berlepsch: Die Biene III. 293 l. és erről tanuskodnak saját megtigyeléseim is.

¹⁶ Christ: Anweisung z. Bzucht 1809. 303—304 l. úgy A. Alberti: Die Bzucht i. Blätterstocke 1889. 26 l.

¹⁷ Ehrenfels: Die Bzucht 1829. 68 l. és Mussehl: Anweisung z. Lütungs-Bzucht 111 l.

¹⁸ B. Z. 1858. 156—157 l.

¹⁹ L. Burchardi: B. Z. 1861. 76—77 l., Gorriuzzi B. Z. 1867. 224—226 l., Berlepsch: Die Biene III. 294 l., sőt ennyinek találta azt Hruschka őrnagy, még a szabadon építkező és méheknel is, l. B. Z. 1870. 110 l.

fok meleg kivántatik,²⁰ mert ezen alul nemcsak tovább tart, hanem hiányos is lehet a fejlődés; nevezetesen: gyakran fejlődetlenek maradnak a szárnyak és a festőanyagok lerakódása sem tökéletes; különösen nem ritkaság, hogy az alantasabb hőmérsékletben fejlődött rovarok színe fekete marad;²¹ a himnemű és királyi ivadék rendes kifejlődéséhez pedig még magasabb,²² Dzierzon szerint 26–28 fok meleg szükséges.²³

A mindennemű és koru fiasításnak tökéletes kifejlődésére pedig legkedvezőbbnek látszik a + 28–29,5 R. fok meleg, mert a népesebb családok, — a melyekben leghamarább és legtökéletesebben fejlődik mindennemű fiasítás, — rendszerint ezen a fokon tartják a fészek hőmérsékletét.²⁴

A méhek tehát rövid ideig megélhetnek ugyan + 6 R. fok hőmérsékletben is, állandó fönmaradásukhoz azonban legalább + 8; a gyűjtéshez 12–13; az építéshez 17–18; a fiasításhoz pedig 20 R. fokot meghaladó minimalis meleg szükséges.

Sötér Kálmán.

A kiállításról.

(Szemle.)

Tisztelt Szerkesztő úr! A mint igény nélkül való soraim címéből is láthatja, nem tanulmány, hanem csak szemleutrá indultam, hogy mintegy izelő gyanant mutassak be egyet-mást abból a sok szép és jóra való dologból, a mit a méhésztársak ide összehordtak.

Engedje meg tehát, hogy mellőzzem a szokásos bevezető leírásokat, még a megnyitási ünnepélyeket is; hiszen azokról már amugy is értesült mindenki, és különben is, a közvetlen benyomás

²⁰ L. Burchardi B. Z. 1861. 76 l. és Dzierzon B. Z. 1862. 50 l.

²¹ L. főntebb IV. l. és ugyancsak Dzierzon B. Z. 1877. 55 l.

²² Így Kleine: B. Z. 1867. 3–4 l. és Berlepsch: Die Biene III. Aufl. 74 l.

²³ B. B. Z. 1862. 50–51 l. és 1877. 53–56 l.

²⁴ L. Fr. Huber's neue Beob. a. d. B. II. Ausg. B. I. 240 l. * alatt. Mussehl: Anweisung z. Lüftgs-Bzucht 115. l., Gorizutti B. Z. 1867. 225 l. és 1869. 109 l., Berlepsch: Die Biene III. Aufl. 204 l., — sőt Hruschka a szabadon fiasító méhekénél is, mint ¹⁹⁹ alatt. Hogy Burchardi csak ritka kivételképen talált 29½–30 R. fok meleget, — B. Z. 1861. 77 l. — az nem változtat a dolgon, mert 28–29 fokot azért gyakran találhatott; annak oka pedig, hogy némelyek, — így Réaumur: Physic. oecon. Gesch. d. B. 359–360 l. és Oken: Allgem. Naturgesch. 1042 l. — + 31 R. fokra teszik a fészek hőmérsékletét, a hőmérő hibás beosztása is lehet.

hiányában, csak a reproductio kölcsön művelétéhez kellene folyamodnom, a mit, úgy hiszem, szívesen elengednek becses lapja t. olvasói.

Itt vagyok tehát, abban a roppant nagy terebben, a hol a mezőgazdaság és méhészeti csoportba tartozó tárgyak vannak összehalmozva.

Nehogy azt higgyék azonban, hogy olyan könnyű dolog volt itt a sétautat megkezdenem. A bejáratnál egy szép szőke hölgy ostromát kellett kiállanom egy katalogus, egy pár kiállítási sorsjegy, egy éremig, s még időm sem volt megtelelő hálás pillantással vizsgoznom eme, a kiállítási alapom különben elég mérsékelt reduciójára vezető előzékenységet: közvetlen a bejáratnál, egyszerre két hölgy — szemem szedett pesti szépségek — állta utamat. A szelid utonállók mögött jobbra és balra szemképráztaó kollektiók voltak, erős betűs figyelmeztetéssel, hogy nem szabad érinteni — már t. i. a tárgyakat — de mielőtt egyebet is megszemlélhettem volna, egy parfüm porlító szerszámból kábitó illat harmatozott felém, míg a zöldruhás kisasszony, kecsseinek ellenállhatatlanságával kínált egy csinos szivecskét — *Micsik* Sándor bábsütő gyarából, élénken demonstrálva, hogy csak épen most, *Weckerle* Sándor is hősiesen kiállotta ugyanazt az ostromot.

Egy pillanatra megifjodva, megadtam magam a sorsnak s azután elővettem egy papirlapot és czeruzámat, hogy valamit jegyezzek lapja számára.

Megállottam *Watterich* Arnold ismert droguista kollektiója előtt. a ki »lényegeket« állított ki.

A bölcsészszel tartván, hogy mindenben a »lényeg« a fő: figyelmes vizsgálat tárgyává tettem a főhelyet domináló »lényeg«-gyűjteményt s rájöttem, hogy a kiváló előzékenység és áldozatkészség az anyaméhékért van, t. i. azokért az anyaméhékért, a kik, egy híres francia tárczairó mondása szerint a föld kétharmadát forgatják, levén azoknak szükségök fiatalító, szépitő szappanra, puderre és ezer jó fűből készült parfümre, s a még ott levő vagy száz félére, egészen az ajakpirosítóig. De volt ott valódi »lényeg« is, a mivel t. i. a szeszes italoknak bizonyos illatot lehet adni, a melyekkel *valódi* borovicskát, szilvoriumot, seprőpálinkát stb. lehet készíteni s így kétségen kívül »lényeges« dolgot, nemcsak azért, mert

nagyrészben *külföldi* productumok, hanem azért is, mert a természetes gyártmányoknak csinálnak konkurrencziát.

Ideje azonban, hogy belépünk a terembe.

Jobbról és balról elhelyezett kaptár és dúczok sorfala között végig haladva, előttünk áll egy hatalmas gula, csupa mézpergetők-ből összerakva, s mindezek fölött királyházi *Vörös* János hatalmas lódarázs fészke többféle méh-ellenségek társaságában.

Mint afféle féligmeddig kezdő méhészt, abban a hitben éltem, hogy abban a nagy szerszám-gulában bizonyosan meg fogom találni azokat is, a melyekkel el lehet fogdosni a lódarázst és a többi méhpusztító bestiákat, de hosszú kutatás után le kellett mondanom erről az örömről, s meg kellett győződnöm, hogy a lódarázs-fészkeknek e helyütt decoratív hivatása van s az a feladata, hogy a laikus figyelmét az elegendő számban levő csebrekről elvonja.

Tőlem kitelhető turfanggal s régi athletikai ügyességem ösz-szes maradványa felhasználásával forgolódtam a gula körül, míg egy pár órai munka után sikerült a pergetők szerkezetét megismernem, kivéve azokat, a melyek kisebb-nagyobb gondossággal el voltak fedve a kíváncsian tolakodó szemek elől. Jobbára régi ismerősök, a kiállítások állandó látogatói s közöttük egy néhány, a melyik kitüntetésben is részesült. De igensok olyan avaték dolog, melyek inkább valamely régiség-gyűjteményben kaphatnának tartózkodási jegyet.

Feltűnt azonban egy, a gula közelében elhelyezett, zinklemez mendenczés hatalmas pergető. Az első pillantásra megragadta figyelmemet.

Mellette állott egy kék pruszlis, pörge kalapos férfi, ki olyanformán vizsgálta azt a pergetőt, mintha értene hozzá.

Hát ért-e kielmed a pergetőhöz? kérdém.

— Ha értek-e? kérdezte a megszólított, apró, tüzes szemeivel végig mérve, hát már hogyne értenék hozzá, mikor én csináltam. Én vagyok Csoor István Pasztórol, Hevesmegyéből.

A mézpergetőn ugyanczen név állott.

A földmives-gépész eme kijelentése a legnagyobb ámulásba ejtett, de azért mégis csak tartozkodással gratuláltam Csoor uramnak; mert csaknem lehetetlenségnek tartottam, hogy ő legyen a gépezet szerzője.

Felkértem tehát, hogy ösmertesse ő maga a gépezetet.

Csoor uram a legnagyobb részletességgel és pontossággal megösmertette a gépet, egészen az utolsó szegig.

Egy korongba kapaszkodó fogaskerék idézi elő a központi forgást. Ebben tehát nincs ugyan semmi új, de már itt is lényeges javítás van, összehasonlítva más, hasonló szerkezettel, a mennyiben kevés erővel, nagy forgási sebességet lehet elérni s így, megfelelő arányban gyorsabb a munka is. A függőleges tengely hatszögű matollával van összeköttetésben, melyek magassága és szélessége két országos méret szerinti keretnek felel meg. E motollába, két oldalon, párhuzamosan, spagattal határolt tokok jönnek. Ezekbe helyeztetnek a keretek, még pedig úgy, hogy azok a tokban megfelelően rögzítve vannak. Összesen 12 fél keretet lehet egyszerre pergetni. Midőn a lép egyik feléből a méz ki van pergetve, egy gomb lenyomása után, egy keretekbe fogozó láncz szalag a motolla összes szárnyait ellenkező irányba fordítja, s ekkor a lépek másik oldala is pergethető.

A pergető szerkezetében nem csak ez az ujtás érdemel figyelmet és elösmerést, hanem az a pontos és szép munka is, melyet Csoor elő tudott állítani és pedig házilag, faeszterga, reszelő és vasfűrő segítségével, a lehető legegyszerűbb szerszámokkal.

— Hogyan tudta Csoor uram faesztergán ilyen pontosan kike-rekíteni a kereteket s hogyan csinálta a beosztást, hogy a keretek oly tökéletesen működnek?

— Csak érteni kell hozzá uram, minden lehet. Ha jó az esz-terga fának: jó vasnak is, csak keveset kell egyszerre fogatni a vésővel, ahhoz pedig türelem kell. A beosztáshoz sem szükséges egyéb, csak jó szem és jó czirkalom. Hál' istennek, nekem megvan mind a kettő.

A Csoor pergetője után első sorban figyelmet érdemel a Kis János (Hajduszoboszló) pergetője 12 félkeretre berendezve; a beosztás és keret elhelyezés azonos a Csooréval, de a constructio nem oly tökéletes, a mennyiben a lécztartó ráámak, miután a lépek egyik oldala kipergettetett, megfordítandók és a pergető visszafelé forgatásával pergettetik ki s a mellett nagyobb crő s több idő szükséges a pergetéshez, mint a Csoorénál.

A Rónay Lajos pergetője specialitás számba megy, minthogy

kaptára (az ösmeretes csodakaptár) és keretei is azok. Két darab 34×34 cm. nagyságu keret, élére állítva illesztetik a pergetőbe, ebben az irányban történik a forgatás is a pergetésnél, zárt meczenzában. Hogy mennyire vált be az újítás, a kísérlet fogja megmutatni, annyi azonban bizonyos, hogy Rónay pergetője kevés erővel gyorsan forgatható.

Ezek után, ha a *Kühne* Ferencz Hungaria, Amerikai stb., *Ipser* Mátyás, *Bendorfer* Ede, *Kullisseky* Endre és más kiállítók pergetői mellett nem időzünk hosszasabban, habár mindazok tetszetős külseje és praktikus elrendezése megérdemelné: csak azért történik, mert azokat jó részt már ösmeri a méhészközönség. Egy részről pedig, ha hallgatni vagyok kénytelen, tudassék be a hozzáférhetetlenségnek, de máskülönbön is, Plutarch elvével tartva, pirulás nélkül hagyhatom fönn a fönnhagyandókat, az önök »hivatalos« tudósítója számára.

A mézpergetők gulája fölötti rövid szemlém végeztével megállapodtam egy perczre s leirhatatlan kéjézzel tekintetem végig a nagy számu asztal és állványokon elhelyezett száz meg százféle méhészeti eszköz és méhészeti termények tömkelegén. Gondolkozóba estem, hogy szemleutam merre irányítsam? milyen rendszert kövessék a bemutatóban? Ekkor láttam, hogy mily nagy feladat előtt állok. Itt egy asztal, gazdagon megrakva egy collectiv-kiállítás minden névvel nevezhető kellékcével, a méhducztól kezdve a méhészczeruzáig; mellette egy másik asztal vakító fényű méz, liqueur, bor, cognace, conserv, méhes minta és rajfogókkal; a szomszédjában mézes báb és kaptárok; egy szekrény méhellenségekkel megrakva, mellette egy hatalmas boxes torony; taneszközök s a szomszédban lépes és pergetett mézzel megrakott asztalok stb. stb. így tovább.

Az elrendezés eme tarka-barkasága zavarba hozott egy pillanatra, de csakhamar tisztában voltam az iránt, hogy a tárgyak eme tarkázása a nagy, a laikus közönség jó izlése érdekében hozott áldozatnak tekintendő s így, némi megnyugvással folytattam szemle-utamat.

Ilyen körülmények között meg fogja engedni nekem is a szerkesztő ur, hogy a rendszeres ösmertetés járszalagát mellőzve, e tekintetben magamnak legalább annyi szabadságot biztosítsak, a mennyivel az elrendezés történt.

Első sorban is egy asztal ragadta meg figyelmemet. Ugy lettem figyelmes arra, hogy egy csoport fiatal ember állta körül s előbb nagy megilletődéssel szemlélgetve, olyanforma mozdulatokat tettek, mint az imádkozó dervisek. Ezek a tanúgy jóra való eseményei voltak, valamelyik tanítóképzőből, vagy gymnasiumból, a tanár vezetése mellett.

A tudományos ellenállhatatlan ereje engem is arrafelé vonzott.

Husz darab bronz színű, kupalakban végződő érczenger az asztalhoz srófolva. Imponált, mint egy hatalmas üteg. Minden kupetelett egy szem a henger belseje felé meredezve.

— Mit lát ön *amice*? kérdi a tanár a tanítványát.

— Holdfogyatkozást, setét világításban.

— Hát ön?

— Semmit; vagyis: fekete semmit.

— Hát ön?

— Én is ugyanazt, hol kisebbítve, hol nagyobbítva.

E közben egy oda furakozott budai szobatudós féle odaszólott, hogy »hier ist an Egyptische Finsterniss zu seh'n.«

Ekkor a tanár is végig jártatja szemeit az ütegen.

— Semmi! Hanem azért önök mégis sokat tanulhattak, mert láttak 20 mikroskopot, a mennyit nem egyhamar fognak még látni az életben egyszerre és megmagyarázta, hogy azok arravalók, hogy jó beállítás mellett nagyitva láthassa a szemlélő az illendő módon behelyezett metszeteket, a melyek most csak két okból nem láthatók, t. i, mert nincsenek kedvező világításban és mert nincs beállítva a látnivaló.

Csoor uram közbeszól:

— Nincsenek megtöltve.

Volt azonban ezen az asztalon bőségesen látnivaló is. Dr. *Lendl* Adolf, az elősmert szaktudós (ez az ő asztala) kiállította a méhet kitünően sikerült nagyításban; ott láttuk a már ösmert gyönyörű praeparatumokat, melyek a méh fejlődését tüntetik föl és a méh ellenségeit természetben, melyek bő kárptólást nyújtottak azért a kis idővesztésért, melyet a mikroskópoknak kellett áldoznunk.

Vizsgálódásközben rájöttem, hogy Dr. *Lendl* Adolf ur *batterieja* nem működés képtelen, legalább egy része kedvező világítás-

ban van arranézve, hogy hivatásának megfeleljen, csak az a baj, hogy a mint Csoór uram megjegyezte, nem volt »megtöltve.«

Olvasva a t. szerkesztő ur becses lapjában, hogy Dr. *Bálint* Sándor ur *ezer darab* metszeten másfél évig dolgozott és sikerült neki a méh minden porczikáját mikroszkopikus nagyításra előkészíteni: elhatároztam, hogy ezekkel a készítményekkel fogom kárpótolni magam az eddig elveszített időért.

Elindultam tehát, hogy a Dr. *Bálint* Sándor ezer darab üveg lemezét felkeressem, mert felküldte a kiállításra.

Az expeditio kezdetét vette délután 3 órakor.

Hat órakor megszólal a kegyetlen csengettyű.

Mikor távoztam, eszembe jutott Ciceronak Caesarhoz intézett szavai, midőn is a Pompejus szobrát visszaállította.

Lehet, hogy tán tulélénken működött fantáziám s egy kissé vakmerő a hasonlatom, de nem tehetek róla.

A következő nap, azaz május 24-én tovább folytatom a kutatást.

Ennek eredményéről a jövő alkalommal.

A méhesből.

Május hó a méhészet költészete. Ugy szól a mondás, sajnos azonban, hogy az idén sem vált be. A hüvös, szeles időjárás miatt a méhcsaládok nem szaporodhattak eléggé s a melyik méhész elmulasztotta a rendszeres etetést; kihordták a fiasítást; május második felében már a rajzásra készülő családok is öldösték a herét, mely előzmények bő szaporulatra nem igen nyujtanak kilátást.

A kedvezőtlen időjárás azonban inkább a tapasztalatlan és hanyag méhésznek okozott nagyobb kárt. A tapasztalt méhész kifog az időjáráson és szakszerű étetéssel elejét veszi az egész méhészeti idényre kiható bajnak.

Némely méhész feleslegesnek tartja a tavaszi etetést, ha a család el van látva elegendő mézzel. Ez azonban nem helyes okoskodás; mert hiában van a kaptárban akármennyi befödött s legjobb minőségű méz, ha a szabad természet nem nyújt táplálékot, vagy a rosz időjárás miatt, nem férhetnek hozzá; hozzáfognak a fiasítás kihordásához.

De mindez ne csüggesse el a méhészt. június és július pótolni fogja a május mulasztását. A természet lassu fejlődése következtében a fő mézelés kezdete átlag június első felében lesz s így még jó öt hét áll előttünk, mely idő alatt, a méhészt, eddigi csalódásaiért bőven kárpótolva lehet.

A mûrajkészítésről, mely a mult hóban, a rossz időjárás miatt elmaradt, ebben a hóban kell gondoskodni. Errenézve legyenek irányadók a már elmondottak. De ismétlem, hogy azért senki se ossza meg a méhcsaládot, hogy egyből kettő legyen; mert ha a megosztandó család nem elég erős és ebből kifolyólag nem lehet jó erős mûrajat készíteni: csak káros lehet a család megosztása.

Ugy a mûrajat, mint a rendes rajat, rossz időjárás esetén étessük. Ez a csekély költség és fáradság a család gyors gyarapodásában meg lesz jutalmazva.

J. Juhos Márton.

Anyaelzáró rács.

Sűrű volt a panasz az ugynevezett Hanemann-féle rács ellen, hogy a lemezbe vágott átjáró lyukacsok szélei oly élesek, hogy a mi miatt aztán a méhek kárt szenvednek; nevezetesen, hogy szárnyaik idő előtt elkopnak. Jeles méheszek is találkoznak, kik a rácsot mai napig sem használják s különféle módon segítenek magukon, hogy az anyát a mézkamrától távol tartsák. Mások meg a rács elkészítéséhez más anyagot használnak, mint pl. Révy drótból állítja össze rácsait. Az eredeti, lemezből készített Hanemann-rácsot azonban a méhészetben mindinkább használják. Nehogy a rács használatba vétele előtt bárki is visszariadjon, Prenoszyl László úr Pozsonyban (dinamitgyár) oly lemezből készített rácsot talált fel s arra már szabadalmat is nyert, mely tulajdonkép csövecskékből áll s így a nyílások szélei domborúak és nem élesek, ennél fogva a méhekre nem ártalmasak; a méheknek átjárása ezen rácson elég kényelmes és nem káros. Ezen Prenoszyl-féle rácsnak azon előnye is van, hogy ugyakkora felületen több az átjáró, mint a közönséges lemezből álló rácson, a méhek tehát a mézkamrát hamarabb foglalják el, azt inkább kaptárjukhoz tartozónak tekintik; azonkívül a nagyobb területű átjáró részek miatt gazdaságosabb ezen rács használata. Az ára ugyanaz, mint a közönséges rácsé; a feltaláló két

minőségben állítja elő: egyik minőség sodronyos (dróttal erősített), ennek 25 cm. hosszú és 10 cm. széles darabja 12 kr.-ba kerül, a másik minőségűnek ugyanakkora darabja 10 kr.

Feltaláló ezen csöves rácsából igen elmésen construált röplukszűkítőket is készít. T. méhésztársaim figyelmét ezen újdonságra felhívni kötelességemnek tartottam, a mely egyébiránt kiállításunkon is szemlélhető.

Valló János.

Szemle.

* * *De Layens* érdekes tanulmányából még a következőt adjuk s aztán kissé bővebb kivonatban a milánói Apicoltore szerkesztőjének replikáját.

De Layens 1878. május 10-én műrajt készített. A műrajt az anyacsalád helyére, emezt pedig egy más erős — áthelyezett család helyére tette. Julius végén a szellőztetők száma a 3 családnál a következő volt:

A rajnál volt 327 szellőztető.

Az anyacsaládnál volt 169 »

Az áthelyezett családnál volt 338 »

A középérték tehát a 3 családnál:

$$\frac{327 + 169 + 338}{3} = 278.$$

278 szellőztető, körülbelől egy közepes családnak megfelelő mennyiség. Ebből látható, hogy a műraj — ha kellő időben és jó móddal van csinálva, mindig van olyan — sőt jobb — mint a természetes raj. (*L'Apiculteur*, Paris, 1896, No. 1.)

A. De Rauschenfels az Apicoltore áprilisi számában hosszabb czáfolatot ír *de Layens* említett tanulmányára, többszörösen hivatkozva arra, hogy nézeteit e tárgyban már a tavaly kifejtette volt.

De Layens elmélete szerint a méhek a nagyon hig nektárt behordják, lerakják s teljes erővel szellőztetnek. A nektár aztán a méhek minden más hozzájárulása nélkül alakul át sűrűn folyó mézzé. Szerinte a méhek a hig, vizes nektárnak sűrű mézzé való átalakításában egészen ártatlanok. Ők csak szellőztetnek.

De Layens mérlegre helyezett kaptárjainak változó súlyából levont következtetéseiben azt a hibát követte el, hogy a szellőz-

tetés útján eltávozott vizgőzt egyszerűen a mézből eltávolodottnak vette, holott ebben a vizgőzben benne van a fiasításból, a méhek rendes kigőzöléséből származó és a viaszkészítésnél kifejlődött, nagyobb hőben testükből távozó jelentékeny mennyiségű vizgőz is. Ennek igazolására Mons. Sevalle, az Apiculteur szerkesztője a következő kísérletet hajtotta végre. Egy természetes rajt egy üres kaptárba zárva tartott 3 napig. Az első 24 óra múlva 300 gr. súlycsökkenést, a második 24 óra múlva 30 gr. s a 3-ik 24 óra után ujjalag 30 gr. súly apadást konstatált. Azt hiszi, hogy a 300 gr. anyagot az első nap táplálkozásra és a készített lépek előállítására használták, a többi 2×30 gr.-t pedig tisztán táplálkozásra.

De Layens azt mondja, hogy a mezőről hazatérő méhek kis mennyiségekben rakják le a hozott nektárt a sejtekbe, hogy ily módon nagyobb párolgó felületet készítsenek. Hogyan lehetséges ez, kérdi De'Rauschenfels, olyankor, midőn a naponkénti hordás 5 kg.-ot is kitesz? Vagy látta-e valaki, hogy számos lépen egy-egy kis nektár lenne a sejtekbe lerakva. A fiasítás környékén többé-kevésbé megtöltött sejtek tartalma is sokkal sűrűbb a hazatérő munkás mézgyomrában találhatónál, főleg esős időben — és méz-ízit.

A gyűjtő-méhek képesek a nektárból a víz egy részét saját testükben kiválasztani s tudni rajta, amint ezt direkt megfigyelések alapján már a tavaly megírta az Apicoltoreban. A mezőről hazajövők nem teszik le a hozott nektárt akárhová, hanem az otthon levőkre bizzák, a kik vagy a napi szükségletre használják fel, vagy saját testükben folytatják a convertálás folyamatát — igazi mézzé alakítandók át a nektárt, hogy aztán végleges helyére tegyék le.

Arranéze, hogy vajjon csakugyan elpárologás útján távozik-e a nektárból el 55—75% viz, a következő kísérlet teendő: Egy keret lépen nektár hígúságú mézzel töltjük meg körülbelül félig a sejteket s az egészet vonjuk be sodronyszövettel, úgy, hogy a méhek ne érhessék el szípjokkal s akasszuk egy erős család fészke középebe. *De Layens* szerint pár nap alatt be kellene sűrűdnie. Még helyesebb a kísérlet, ha méz helyett nádcukor-oldatot teszünk, mert ez sokkal hasonlőbb a nektárhoz.

A méz hygroskopikus lévén, hogy lehetséges, hogy ugyanazon időben vegyen fel és veszítsen vizet a kaptárnak nagyon nedves levegőjében?

»Feltéve, de meg nem engedve, hogy a behordott nektár elpárolgás útján sűrűdik be, a méz tömötségeig, ez által még nem válik mézzé. Mert valamint a szőlő nedve csak a hordóban való kiforrás útján válik borrá, úgy a nektár is csak a méh testében szenvedett vegyi átalakulások következtében alakul át mézzé.« A nektár ilyenén átalakítása, mely áll a nádczukornak szőlőcukorrá való invertálásából, az esetleg oda nem való anyagok kiküszöböléséből és hangyasav hozzáadásából, nem történhetik meg a gyűjtők gyomrában a gyűjtés és hazaszállítás rövid ideje alatt. A megkezdett munkát az otthon lévőök fejezik be.

De Layens azt állítja, hogy július második felében (az év lelegebb szakában) 12 napos hordás alatt 7 kg. súlyvesztéséget konstataált. (Mely szerinte természetesen a mézből elpárolgó vízgőzből telt ki.) De itt kifeleli a számításból azt, hogy a nagy melegben behordott nektár mindig sűrűbb, mint pl. a tavaszi. Ez a súlycsökkenés tehát nem a nektárból elpárolgó vízgőzből telt ki. De meg a kánikulai hőségben a körlég és a kaptárban lévő levegő hőmérséke között nincs olyan különbség, hogy kellő légsere legyen lehetségs. A szellőztetők munkájára tehát okvetlen szükség van.*

Tél végén (a mikor elég nagy a külső és belső levegő hőmérséke között a különbség a légsere fönntartására) tisztulási ki-röpülés után a szellőztetők teljes erővel dolgoznak. Vajjon a nem létező nektárból származó vizgőzőket akarják eltávolítani, vagy talán a fölösleges meleget apasztani?

A gyűjtéssel növekvő és kisebbedő szellőztetési munkák abban lelik magyarázatukat, hogy az erősen fokozott belső munkák (a nektár átalakítása, viasztermelés, lépépités, fiasítás táplálása stb.) nagy mértékben emeli a fészek hőmérsékét. Különösen pedig éjjel — a legerősebb munka idején, — a mikor valószínűleg a gyűjtők is segítnek a ki nem járóknak.

Végül hivatkozik Dzierzonra, ki szintén e nézetet vallja és

* Könnyen hebizonyítható tény, hogy a rossz levegő miatt is szellőztetnek. Vizsga-kaptáromban (szobám dupla ablaka közé van téve), melyben minden keret népe külön kis család gyanánt kezelhető, éjjel, mikor az ablakok be vannak téve, mindig szellőztetnek, egész amíg reggel a külső ablakokat kinyitom s frís levegő tolu be a kaptár nyílásán. Pedig csak egy kereten van nép s *méze semmi* sincs.

B. S.

czitálja Doolittle nagytekintélyü amerikai méhésznek az Apicoltore tavalyi 6-ik számában e tárgyban írott cikkét. Doolittle saját tapasztalatai szerint szintén határozottan oda nyilatkozik, hogy a méhek csinálják a mézet olyan értelemben, mint azt de Rauschenfells kifejtette.

□ *Merges méz.* Nekünk szerencsés magyaroknak ilyenekkel nincs bajunk. Annál nagyobb aggodalmat okoz az egyesült államok hegyvidéki méhészeinek, a hol a *Kalmia latifolia* örökzöld cserje több varietásban óriási mennyiségben terem. A zöldje igen erős mérge. Virágját szobadisznak használják s eddig nem okozott bajt sehol. Nektárt nem minden évben választ el. A méh csak akkor megy rá, ha kénytelen vele (pl. késői dér a rétek és kertek virágait elpusztítá). Mult év decemberében két ember önkénytelenül mérgezte meg magát ilyen eredetű keretes mézzel. Betegségük a gondos és rögtöni orvosi kezelés dacára 3—4 napig tartott. Az önkivületi állapot a férjnél 19 óra hosszáig tartott. A neje valamivel hamarabb magához tért. Ebből az esetből kifolyólag, melynek nagyon könnyen végzetessé válható voltát a közölt orvosi bizonyítvány igazolja, hosszabb eszmecsere indult meg az *American Bee-Journal*-ben az »ivy« (hazai neve a Kalmiának) mézének mérges vagy ártalmatlan volta fölött. A legkülönbözőbb s egymással homlokegyenest ellenkező megfigyeléseket közöltek. Ugy, hogy a dolog tisztázva egyáltalán nincs. De a közönség terrorizálva van s a hegyvidéki méhészek az idén valószínűleg rossz vásárt fognak csinálni.

Az eszmecsere alkalmából azonban egy igen érdekes *tény (?)* is került fölszínre. Az egyik cikkíró ugyanis azt állítja, hogy minden méz mérges, mert több-kevesebb »*Apis virum*» van benne. De hiszen épen ez teszi a mézet olyan népszerű élvezeti cikké és gyógyszeré, a milyennek már emberemlékezet óta ismerik. Ő azonban egy lépéssel tovább ment. Az »*Apis virumot*« tisztán állítja elő s szerinte több orvos igen jó sikerrel alkalmazta különböző vesebajokban, pl. Bright-kórbán is. Jolley (a neve a méhméreggyűjtő úrnak) olyan eljárást talált ki, melylyel a méhek mérget, a méhek megsértése nélkül, veszi el. Eljárásának ismertetését későbbre ígéri.

○ *Védőtörvény a tiszta méznek.* (Canada, Észak-Amerika.) Nekünk, kik a méhészeti védőtörvény áldásait még mindig nélkülözzük, nem

lesz érdektelen tudnunk, hogy a föld másik felén hogy gondolkoznak e tárgyról

A tisztaméz védtörvénye Canadában 2 paragrafusból áll:

1. Azon a mézen kívül, a melyet a méhek természetes forrásokból gyűjtenek, a méznek semmiféle utánezata, vagy ugynevezett cukor-méz, vagy más, a mézet pótló gyártmány, akár nádcukorból, akár valamely más surrogatumból álló, sem nem készíthető, sem eladásra nem kínálható, sem el nem adható Canada területén. Ezen törvény megszegői rövid úton 100 dollárnál nem kisebb és 400 dollárnál nem nagyobb pénzbírsággal büntetnek. Nem fizetés esetén 3 hónapnál nem rövidebb és 12 hónapnál nem hosszabb fogsággal sújtanak. Megjegyzendő, hogy ez a törvény nem tiltja, hogy a fiasítás táplálása céljából a méheket bármely cukor-surogatummal etethessék.

2. A hamisításról szóló törvény cikkelyei, (itt idézvék a számaik), a mennyiben jelen törvény tárgyára alkalmazhatók, épügy idetartozóknak tekintendők, mintha a »méz hamisítása« külön meg volna említve bennök. (Wm. Mc. Evoy-nak, Ontario provincia fiasítás-rothadás felügyelőjének az »American Bee Journal« szerkesztőjéhez küldött közleményéből [1896. febr. No. 7].) A törvény ez év februárjában fogadtatott el.

= Az idén február 8-án nagyon szép időben a méhek jól jártak; két kaptárom népe azonban nyugtalan jövés-menése, siró zúgása által anyátlanságot árult el. 9-én 12 R. melegben kibontom egyiket, hogy királynét adjak be nekik. Nagy meglepetésemre kevés fedett fiasításon kívül egy szép nagy befedett anyabölcsőt találtam 10—12 napos álczával. Ime anyanevelés egészen szokatlan időben.

Ha ezt a családot csak áprilisben vizsgáltam volna meg, valószínűleg kiterjedt herefiasítást találtam volna munkás fiasítás aékül, melyet az ember ilyenkor hajlandó elvénuült anyának tulajdonítani, yolott meg nem termékenyült fiatal anyától is származhatik, mint ez az eset mutatja. (Devauchelle, az Apiculteur márcziusi számában.)

☐ Külföldi árak.

Méz. Szép fehér francia 80—85 frank, legfinomabb 110—115 frank, barna 70—75 fr. 100 kgr.-ként. (1 frank = 47,7 kr. o. é.)

Havre-ban Chilli-ér 65—85 fr., mexikói 35—40 fr., haiti- és cubai 35—40 fr., san-franciskói 85 fr.

Viasz. Rendes árak. 320–350 fr. minőség és tisztítás szerint. Marseille-ben a januáriusi árak maradtak 360–400 fr. Levanteból, Marocceból és Algeriából csak 5000 kgr. érkezett.

Árak: algiri 334–340 fr., mosambique-i 356 fr., senegali: 340, levantei 370–400, marokkói 350, provencei 330 fr.

Havreban: Carnuba és fehér, japáni: 88–90 fr. A méhviasz nagyon keresett, az érkező szállitmányokat azonnal megveszik. (L'Apiculteur, márczius.)

Vegyesek.

— *Weckerle Sándor dr. a méhészeti kiállításon.* A múlt hó 11-én *Weckerle Sándor*, volt miniszterelnök és a magyar méhészek orsz. kongresszusa védnöke meglátogatta a méhészeti kiállítást. *Vámosy Mihály*, orsz. m. egyesületi alelnök és *Borszéký Soma*, miniszteri osztálytanácsos kalauzolta és a legnagyobb érdeklődéssel nézte meg a kiállítást, a hol mintegy óráig időzött. Ez alkalommal bemutattott a volt miniszterelnöknek egyletünk alelnöke is, a kitől az erdélyi kiállítókról kérdezősködött és megjegyezte, hogy birtokán ő is megszándékszik honosítani a műméhészetet és pedig 200 családra rendezi be. Nagy érdeklődést tanusított a méhészeti productumok iránt s a *Voith Lila* szamosujvári tagtársunk mézes készítményeit megizelve, azokról elősmeréssel nyilatkozott.

— *A magyar méhészek országos kongresszusa.* Alig pár hét előtt bocsátotta ki a rendező bizottság a felhívásokat a jelentkezésre és már május 27-ig 181 tag jelentkezett a kongresszusra. Ebből ítélve, kétségen kívüli, hogy a kongresszus minden várakozást felülmuló fényesen fog sikerülni. Ez okból megjegyezzük, hogy a ki valamely okból május 30-ig nem tehetta meg a bejelentést, siessen avval, mert június hóban még valószínűleg el fogják fogadni.

— *Kedvezmények a méhész-kongresszus tagjai számára.* Többször említettük lapunkban, hogy a méhész-kongresszus tagjai kedvezményben fognak részesülni az elszállásolásnál, a vasuti utazásnál és a kiállítás látogatásánál. Többfelől kérdést intéztek egyletünk elnökségéhez, hogy a vasuti menet- és kiállítási jegyekben biztosított kedvezmény az egész kiállítás tartamára szól-e? mire értesítjük az illetőket, hogy a kongresszus tartamára szólnak eme kedvezmények és a jegyek, valamint vasuti igazolványért *Kühne* Ferencz-

hez kell fordulni, mint a kongressus pénztárnokához. (Budapest, Attila-utca 151. sz.)

— **A kiállítók szabadjegye a milleniumi kiállításra.** Többen fordultak hozzánk avval a kérdéssel, hogy a kiállítók kapnak-e szabadjegyet a milleniumi kiállításra s ha igen, miként lehet ahhoz jutni? Szükségesnek látjuk e helyütt értesíteni az illetőket, hogy minden kiállító igényt tarthat állandó szabadjegyre a kiállításra. Ennek a megszerzéséhez szükséges, hogy az illető mutassa be az igazolványt arról, hogy a kiállítási tárgy rendeltetési helyére megérkezett; ezt az igazolványt a mezőgazdasági kiállítási irodában aláírattja és lebélyegezteti, azután egy vizit alaku fényképpel együtt elviszi az országos kiállítás irodájába, a hol rövid idő alatt kiállítják a szabadjegyet. A ki személyesen nem jelenhet meg, levelezés útján elintézheti az ügyet; ez esetben az igazolványt és arcképet megküldi a kiállítási igazgatóságnak.

— **Gyakorlati előadás a méhészeti telepen.** Egyletünk házson gárdi köztelkén a gyakorlati előadások megkezdődtek. Az idén *Biedermann* Ferencz telepkezelő tagtársunk tart gyakorlati előadásokat és ad a méhészet iránt érdeklődő közönségnek utbaigazítást minden, e szakmába vágó kérdésben, vásár- és ünnepnapokon d. u. 3-tól 6-ig.

— **„A Méh“.** Ezen a czimen egy igen érdekes és tartalmas munkával lett gazdagabb méhészeti irodalmunk. Szerzője az ösmert nevű praktikus méhész és méhészeti író: báró *Ambrózy* Béla. A 389 nagy nyolczadrétű, finom velin papiron nyomott, gazdagon illusztrált munkát lapunk jövő számában fogjuk ösmertetni, addig is azonban megjegyezzük, hogy a tartalmas munka hosszas tapasztalat, éles megfigyelés gazdag tárháza, a kiállítás pedig a csanád-egyházmegyei nyomda kiváló jó izlésére vall. Ára?

— **A Hanemann-rács káros hatását** minden méhész ösméri s bárki könnyen beláthatja, hogy az éles szélű, 5 mm. átmérőjű rácsok szerfölött rongálják a szegény méhet. Mégis használták és használják mai is a Hanemann-rácsot, mert a nagy méhészközönség nem ismer annál jobbat, tehát nem tudja nélkülözni. A *Prenosyl* féle átjáró, melyet *Valló* János kitűnő méhésztársunk lapunk jelen számában ismertet s melyből beküldetett egy pár példány szerkesztőségünkbe, véleményünk szerint arra van hivatva, hogy kiszorítsa

használatból a Hanemann-rácsot. Ugy az átjárót, mint a röplyuk-szűkítőt nagy haladásnak tartjuk s ajánljuk a méhészek figyelmébe.

— **A termékenyült anyaméh** elhagyja-e a családot, kivéve a rajzás esetét? Erről a kérdéstről értekezik Wüste Valentin a «B. Ztg.» áprilisi füzetében, azt állítva, hogy az anyaméh megtermékenyülés után csak akkor hagyja el a köpüt, ha a családdal együtt vonul ki abból, és megczáfolja azt az állítást, mintha az anyaméh tisztulás végett kiröpülne. Állítása szerint az anyaméh a bélsarat is a köpiiben rakja le, még pedig folyó állapotban, a munkás méhek ezt azonnal fölszivják és ők viszik ki a köpüből. Szerző szerint az anyaméh exkrementumát idegen méhek is készségesen felszivják, mert abban még tápanyag van.

— **Diópálinka mézzel.** Zöld diót, túvel át kell szurkálni, midőn annyira van fejlődve, hogy a héja már keményedni kezd, azután tegyük ki árnyékba, szabad levegőre s tartsuk ott, míg megfeketedik. Ekkor apróra vagdaljuk a diót és 10 kilogramm dióhoz adjuk a következőket: 20 gr. szegfűszeg; 20 gr. fahéj; 50 gr. narancshéj; 50 gr. citromhéj; 50 gr. coriander; 30 gr. calmus gyökér; 5 gr. ánizsmag; 2 gr. vanília; 1/2 liter rum; 30 gr. hársvirág; 20 gr. cardamom mag; 50 liter szesz; 50 liter víz s annyi méz, a mennyi a megfelelő édességet megadja. Mindezeket 14 napig kell a szesszel keverve tartani, ekkor leszűrjük s állani hagyjuk, míg megülepszik.

A szerkesztő postája.

— **K. I.** úrnak Rimaszombat. A kongresszusi tagsági díjat, a m. m. kongresszus pénztárnokának, *Kühne* Ferencznek kellett volna küldenie. Továbbítottuk, de ide csak június 1-én érkezett. — **K. I.** úrnak Füzes. Előbb a herét ölik s azután, ha a szárazság és hideg tart; a munkás méh fásitást is kihordják. E bajon csak etetéssel lehet segíteni. »Apistól« semmi felvilágosítást sem adhatunk. — **J. Juhos Márton** úrnak. Weirauch Mihály m.-megyei tanító kérdi tartózkodási helyét. — **K. I.** úr Jászberény. A beküldött mülép *hu. misitva van*, még pedig a legnagyobb vakmerőséggel, mert alig 25%, a viasztartalma. Kérjük, hogy tudassa a gyáros nevét, a kitől beszerezte. E mellett a sejtnyomok is szabálytalanok. Kérdésére, hogy honnan szerezhet be *tiszta* viaszbólvaló és *szabályos* mülépet, csak a legnagyobb tartózkodással felelhetünk, míg az összes mülépeket meg nem vizsgáljuk. Az összes hazai mülép-gyárosok közül első sorban a *Kühne* Ferencz készítményét ajánlhatjuk. (Budapest, Attila-utca, 151. sz.)

Szerkesztésért felelős: **Bodor László.**
